1948-8

Laisvoji Lietuva

LITUANIA LIBRE

HARRY S. TRUMAN.
Buvęs ir vél naujai išrinktas
S. Am. Valstijų Prezidentas.

Imp. Universal - Maldonado 811 - Tel. 8 61 13

SKAITYKIT

LAISVOJI LIETUVA

Metams: Urugvajuje $ 2.50
Argentinoje $ 5.00
Siaures Amerikoj $ 2.— doleri

Calle Rio de Janeiro 4001

Cerro. — Montevideo

Cesna Radio

ADOLFAS CESNA

Radijo Technikas
Gamina radio aparatus ir taiso senus, rupestingai ir prieinamomis kainomis. parduoda ir issimokéjimui.

Calle SAN FRUCTUOSO 1827

Montevideo

L I B R E R I A

E S A S

Geriausiu pasauliniu rasytoju knygos.— Ivairus popieriai: kartolinas, celofán ir kt. rasomieji dalykai ir mokyklu reikmenys. — Atvirutes, albumai. Uzsakymus siunciam ir pastu. Priveza tranvijai:
7. 9, 12 ir 61

ARENAL GRANDE 2533
Tel.: 2 72 53 Montevideo

Vienintelis Urugvajuje Lietuviu Mosaiku Ir Baldosu Fabrikas

-Du Draugai-

JULIAUS JAZAUSKO IR DIONISIO MILANO

Rastiné: calle BERNA 2347. Cerro
Fabrikas: calle BULGARIA 4146. Cerro

Daromas visu rúsiu, meniskos ir paprastos mosaikos bei baldosai .Darbas garantuotas. Ekonomiskos kainos. Lietuviams Didelés Nuolaidos
PERSITIKRINKIT

KRAUTUVE-BARAS

VIKTORO KUCIAUSKO

Calle PRUSIA 1851, kampas Bogotá

Telefonas: 22 13 26

Vilia del Cerro

Didelis pasirinkimas visu rusiu maisto produktu. — Vietos ir uzsienio gerimai. Kainos ekonomiskos. — Lietuviskas patarnavimas ! Lietuviams nuolaidos.

Bruno Evovlucko ir Alizo Vetos

PIENINE — BAR ALMASENAS

Calle BOGOTA 4151 Esq. BERNA

Telefonas: 22 11 94

Ivairus pieno ir kiti maisto produktai, vietos bei uzsienio gerimai.

Prano Totilo

Bar — Almacen

Calle PORTUGAL 3302. — Cerro

Visu rusiu maisto produktai

Cerros lietuviai daugiausiai cia renkasi.

CINE

SELECTO

Vienintelis lietuvio P. Zukelio kinas Urugvajuje

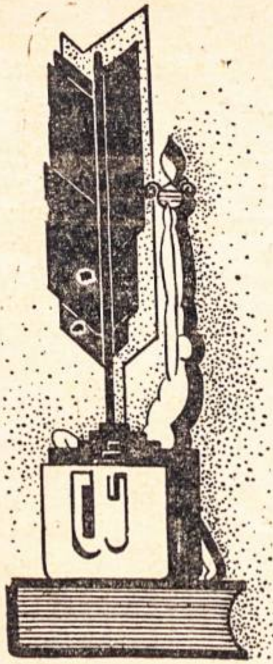
c. GRECIA 1105-07 Cerro

Tel.: 22 11 25

FILMOS:

Visuomet paskutinés laidos, meniskiausios ir aukstos kokybés. Daugumos lietuviu ir kitatauciu gausiai lankomas kino teatras.

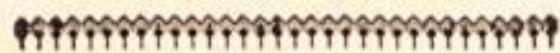

Laisvoji Lietuva

Urugvajaus Lietuvių Kultūros Draugijos Organas

M. (Año IV.) Montevideo, Octubr. - Spalių 1948. | Nr.8 (43)

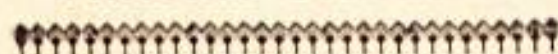
REVISTA
"LITUANIA LIBRE"

EDITADO POR LA
ASOCIACION CULTURAL
URUGUAY - LITUANIA
Aprobada y reconocida por la Ley del Gobierno Superior de la Nación, con la Personería Jurídica en el año 1941
Organo oficial y propiedad intelectual de la misma,
impreso en la
IMPRENTA FORTALEZA
Redacción, Administración e Imprenta
Río de Janeiro 4001
CERRO

Redactor Responsable:
JULIAN JAZAUSKAS
Berna 2347 CERRO
Administrador:
Antonio Stendelis

Leidzia
Urugvajaus Lietuviv
Kultūros Draugija.
Redaguoja Redakciné
Komisija

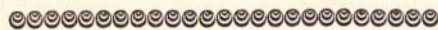
Metiné Prenumerata:

Urugvajuje $ 2.50
Argentinoj $ 5 argen.
J.A.V. ir Europon $ 2
amerikoniški doleriai

LITUANIA LIBRE
Río de Janeiro 4001
Cerro, Montevideo,
Rep. O. del Uruguay.

EL MEJOR TESTIMONIO.

Dr. Ricardo Triumpf.

La madre, hermana y hermanos de Antonio Sniečkus no son los únicos parientes de los actuales jefes lituanos, o de las personas por ellos «acomodadas», que se encuentran refugiados en los campamentos alemanes DP. En uno de esos campamentos de la zona estadounidense vive el propio hermano del actual «goebbels» comunista lituano Juan Šimkus; en otro campamento DP tiene a su hermano el primer comisario del pueblo de la instrucción bolchevique Antonio Venclova.

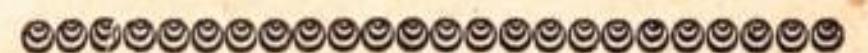
Encontramos allí, asimismo, toda una serie de altos funcionarios bolcheviques de la primera ocupación y ex miembros del, así denominado, Supremo Consejo de la República Soviética de Lituania. Así, por ejemplo, en un campamento DP está el ex mienbro del Consejo Supremo, el escritor Liudas Dovidenas (quien ahora ya ha escrito un libro sobre sus escalofriantes experiencias, recogidas observando el bolchevismo en la practica.) Se halla también en los campamentos de desplazados el artista H. Kučinskas, que fuera incluído entre los «diputados», contra su voluntad. En ese mismo lugar estuvo hasta hace muy poco (se trasladó a los Estados Unidos de América del Norte), el anciano profesor Krėvė Mickevičius, ex Primer Ministro y Ministro de Relaciones Exteriores del primer «gobierno popular» lituano designado por los bolcheviques, y quien tuvo que sobrevivir ese mismo terror y opresión impuestas por Moscú a los dirigentes estatales, una de cuyas víctimas resultó actualmente el Ministro de Relaciones Exteriores de Checoslovaquia, Masaryk

A toda esa gente le fué dado conocer el comunismo en la práctica, y por ello no quieren saber nada más de él. Conocen perfectamente, que es lo que en realidad pueden cometer hasta sus propios hijos y hermanos, a quienes los Soviets colocaron en las cumbres, pero en calidad de sus «marionetas».

En los campamentos DP hallaréis, junto a tales personalidades también a muchos millares de simples y grises figuras de trabajadores lituanos; encontraréis a millares de pequeños agricultores lituanos que abandonaron sus tierras (entre los cuales hasta se encuentran muchos, a quienes los Soviets habían agregado algunas hectáreas de campo a su propiedad) ; encontraréis allí a millares de personas con gran instrucción y a míllares de pobres artesanos.

* La existencia en esos lugares de todos ellos es el mejor testimonio acerca de e— sa «libertad y justicia» que trae al hombre de trabajo la dictadura roja.

Sería de gran provecho, si el mundo prestara su atención a este hecho, que dice mucho, muchísimo más que las palabras.

El deber de todo lituano amante de la paz es; ser suscriptor de la revista, enteramente patriótica en todos sus sentidos como lo es «Laisvoji Lietuva».

KAIP BOLŠEVIKAI IŠŽUDĖ 400 LIETUVIU.

Rašo ST. DEVENIS.

Lietuvos okupantai bolševikai, 1941 m. birželio mėnesį pirmą kartą pasitraukdami iš Lietuvos, atliko kruviniausias nekaltų žmonių žudynes. Žudydami nekaltus beginklius lietuvius jie vartojo pačius žiauriausius ir žvėriškiausius kankinimo búdus. Rainių miškelyje ties Telšiais kankinamiesiems į gerkles pylė karštą vandenį karštomis geležimis degino nosis, nupjausté ausis, išlupinėjo akis. Žiauriausiu būdu Vilkaviškio apskrityje nukankino tris kunigus. Jiems gyviems kankintojai nupjausté rankų ir kojų pirštus, lupo odą, durtuvais badé veidą, į kúną badė vinís. Panašiai kankino Panevėžyje, Zarazuose ir eilėje kitų Líetuvos vietų. Taip Lietuvos okupantai rušiskieji budeliai elgési pasitraukdami iš Lietuvos. Ir tuo pačiu metu jie pasauliui skelbė, kad Lietuva prie Rusijos «prisijungė» savo noru, kad rusai yra lietuvių draugai.

* Aš mačiau Pravieniškėse nužudytųjų lavonus.

Išbėgdami okupantai dideles ir baisias žudynes atliko Pravieniškėse. Ten jie nevartojo rafinuotų kankínimo preimonių, nes tam neturėjo laiko, bet su žvėrišku įniršimu žudé kiekvieną sutiktą žmogų, net mažus vaikus.

Kai tik Kaune pasklido gandas, kad pasitraukdami bolševikai Pravieniškėse išžudé kelis šimtus žmonių, aš skubiai nuvykau į Pravieniškes. Vaizdas buvo neapsakomai baísus. Prie stovyklos barakų gulėjo kelių šímtų sušaudytų lavonų masé.

— Tai bolševikų darbas! — raudojo aplink lavonų krūvą vaikščiodamí žmonés, nužudytojų tėvai, vaikai, giminės, pažįstami.

Nelainmingieji buvo taip sušaudyti, kad daugelį sunkų buvo atpažinti. Vieniems buvo nukritosios galvos, kitiems nuplėštos rankos, kitiems veidai taip sušaudyti, kad galvos nebuvo galima atskirtí nuo kitos kūno dalies. Daugelį lavonų višiškai sudraskė kelios dešimtys ar keli šimtai kulipkų. Kai kurių lavonų kišenėse rastų dokumentų nebuvo galima įskaityti: jie kulipkų buvo sudraskyti į smulkius galabėlius, ir tie kankiniai liko neatpažinti. Iš kitų lavonų drabužiuose rastų dokumentų buvo matyt, kad jie buvo nubausti nuo kelių savaičių iki kelių menésių į priverčiamųjų darbų stovyklą už pavėlavimą į darbą, už nelankymą komunistinių susirinkimų ir už kitokias smulkmenas, už ką demokratiniuose kraštuose nebaudžiama. Pravieniškése žuvo tam tikras skaičius ir 13 - 16 metų vaikų gimnazistų, nubaustų ir ten atgabentų už pasityčiojimą pimnazijose iš negausių komjaunuolių. Visokių profesijų ir visokio amžiaus žmonių ten buvo ir žuvo. Bet daugiausia ten buvo darbininkų.

* Ką pasakoja iš skerdynių išsigelbéjęs lietuvis.

Kai buvau nuvykęs į Pravieniškes apžiūréti kraugeriškų sovietinių bolševikų darbų, vietoje sutikau išsigelbéjusį lietuvį. Jis vaidžiai papasakojo baisųjį įvykį. Dabar tas žmogus likęs Lietuvoje ir jo pavardés neminésiu. Kitas išsigelbėjés, Br. Obelenis, baisiąją dramą irgi apibūdino. Jo žodžiai įrašyti į plokšteles ir tos plokštelès yra Vakarų Vokietijoj. Pažiūrėkime, ką sako anos baisiosios dramos išlikés gyvas liūdininkas Br. Obelenis:

— «Sekmadienį, birželio 22 d. prasidėjus karui, Pravieniškių darbo stovykloje buvo apie 470 kalinių. Trečiadienį, birželio 25 d. dar girdéjom, kaip besitraunkantieji bolševikai šaudés miškuose. Ketvirtadienį, birželio 26 d. į mūsų stovyklą atvyko apie 400 - 500 GPU (NKVD) ir kitokių kareivių, kurios vedé vienas raitas pulkininkas. Čia privažiavo ir tankas. Šie kareiviai tuoj apsupo stovyklos prižiūrétojų namus. Tuo metų ledaunioj rūsy, buvo sulindusios prižiūrétojų žmonos ir vaikai. Kareiviai jas visas iš ten ištrauké, nuvaré į priešais barakų esantį būlvių daržą ir į visą moterų ir vaikų būrį paleido automatinių šautuvų ugnį Sušaudę moteris ir vaikus, bolševikai prižiūrėtojams vyrams liepé iškelti rankas ir nusivaré į pušynėlį sušaudyti. Kai kuriems iš jų pavyko pabėgti. Tada GPU kareiviai apsupo kalinių barakus, išlaužė duris ir įsiveržę į vidų sušuko: “ Uchadite vsie na svobodu. „ Kalinius nuvaré į spygliuotom vielom aptvertą kiemą, ir liepé iškelti rankas. Kalini Grigolaitį tuoj pat nušovė

* Tada prasidėjo žudymas.

— «Tuoj sušaudé apie 30 čia internuotų lenkų, jų tarpe ir vieną senelį su 3 metų berniuku. Nors senukas maldaute maldavo, kad nors berniuko nešaudytų, bet tai nieko negelbėjo — jį vis vien nušové. pulkininkas davė įsakymą užtaisyti ginklus. Kaliniai kiek galédami émé maldauti, kad nešaudytų, bet šitų pasmerktų mirti žmonių šaukimo niekas neklausé. Prasidėjo masinis šaudymas. Kai pasigirdo pirmieji šúviai, aš tuojau puoliai į žemę

ir gulėjau lyg negyvas. Ant manęs suvirto kruvini nušautų kalinių lavonai. Kai jau šios krūvos žmonių nebejudėjo, bolševikai į jas dar metė keletą granatų. Po to dar tikrino, ar šių lavonų tarpe nėra gyvų. Pats girdėjau žodžius: „Katoraja morda krasna nado streliat" Tada kareiviai nuėjo, palikę apie 10 sargybinių. Likusieji dar gyvi sargybinius maldavo arba sušaudyti, ar duoti nors kiek vandens. bet šie atsakė «Prisibaigsit ir patys, o vanduo užnuodytas. Po lavonais išgulėjau iki 10 val. nakties. Tada išgirdau sargybinio šauksmą: „Tovarišč leitenant, zalies naša voiska idiot!" Kai jam niekas neatsakė, paleido šūvį ir pabėgo.

«Sunkiai sužeistieji, kurie gulėjo viršuj, ragino sveikuosios bėgti. Aš, su keliais kitais išsikapstęs iš po lavonų, nubėgau į mišką. Kitą dieną 7 val. rytą ėjau į Pravieniškių stotį Čia susitikome vokiečių patrulius, kurie paklausė, kas mes tokie esame ir kas mus ištiko Vienas patrulis grižo su mumis į stotį perrišti žaizdos, o kiti nuėjo į stovyklą. Vokiečiai, kurie lengvom mašinom gabeno sužeistuosius, mus pavalgydino ir liepė vikti į Kauną.

«Mano žiniomis iš 470 kalinių išliko gyvi Silvestras Norkus, Mikas Beržinskas, Jonas Adomaitis, Voveris Česlovas ir kiti, kurių pavardžių nebeatmenų. Jeigu bolševikai skelbia, kad mus žudė ne jie, o vokiečiai, tai yra biaurus melas. Nupasakotų įvykių tikrumą gali paliudyti ir visi kiti išlikusieji gyvi», — baigė savo pareiškimą Pravieniškių žudynėse išlikęs gyvas Br. Obelenis, kurio pareiškimas įrašytas į plokšteles ir yra svarbus ir nepaneigiamas dokumentas bolševikų žudymams pavaizduoti.

ST. DEVENIS.

Tėvų šalis

Už jūrių marių, už mėlynųjų,
Už kalnų, slėnių, miškų juodųjų,
Pro nykią tamsą ir rūstų vėją,
Kur sniego puokščių pusnynus sėja, —
Kaip šviesų šiltą gegužio rytą,
Žiedais rasotais apsčiai kaišytą,
Dūma giliąja, jausmu gyvuoju
Tave svajoju, tave dainuoju,
Tolima, brangi Tėvų šalie.

Skaudžiai be vilties, kurčiai beaido
Mus piktos vėtros verpetuos svaido.
Pails o jėgos, aptemo mintys,
Ir ėmė brolis brolio baugintis.
Tik tu, brangioji, visiems vienodai
Tą patį vaizdą iš tolo rodai:
Pro kraujo puotą, liepsna gaisruota,
Žiedais lelijų apvainikuota
Spindi aukštybėj, Tėvų šalie.

Spindėk, brangioji, skausmų auginta,
Jau lauktas rytas pro dūmus švinta.
Ir mes, klajūnai, su ryto giesme
Svetur sukeltus skausmus išliesime
Ir grįšim, grįšim silpni išbalę,
Bučiuosim žemę, gaivinsim galią.
Tik kolei staugia audringi vėjai,
Spindėk aukštybėj, kaip man spindėjai,
Tolima, brangi Tėvų šalie!

V. PUTINAS.

Lietuvos

PARTIZANU DAINA

Rauda rudens vėjai, verkia už langų,
Tolimam Sibire ilgu, neramu;
Skruostu nuriedėjo ašara viena,
O širdis vaitoja laimės alkana.

Pabundi iš miego, praveri akis,
Aidi sargo žingsniai, raktų skambesys.
Niekas, vai, nežino kiek tu čia kenti,
Kiek naktų nemiegi, kaip dalia sunki!

Lyg pakąstas žiedas rudenio šalnų
Ilgisi jaunystė laisvės ir dainų.
Lyg tyli paguoda atskrenda malda
Ir gaivina širdį alpstančią tada.

Oi motule mano, mano motina sena,
Neraudok prie vartų, ašarų gana;
Dar prabėgs pro šalį daug dienų, oi daug,
Aš visvien sugrišiu — tu tikėk ir lauk!

Kas kad man paskirta tremtinio dalis,
Sibiras, Uralas, tolima šalis, —
Aš sugrįšiu laisvėn tėviškės keliu
Ir tave myluosiu, taip karštai tikiu.

Dievas neapleidžia smilgos, vabalų;
Nei benamio paukščio, ištikto audrų,
Neapleis ir mūsų tėviškės mažos —
Nes už josios laisvę sunųs jos kovos!

PAVERGTOJE LIETUVOJE

Grįžę į Lietuvą, sovietai atgaivino savo « žemės reformą ». Kurie nacionalizuotąsias žemės buvo atgavę vokiečių laikais, tiem palikta dabar po 5 ha Gyvasis ir negyvasis inventorius atimtas. Tai vadinima «nubuožinimu» « N u o b o ž i n i m o » inventorių perduodavo « naujakuriams » arba sovchozams. Partizanai leido daryti « nubuožinimą » inventorių tik tų ūkių, kurie buvo didesni kaip 50 ha. Mažesnių ūkių inventorių, o taip imti iš jų derlių partizanai draudė.

Buvę dvarai apie 100 ha. paversti sovchozais. Sovchozais arba kolchozais vertė taip pat deportuotųtų ar pabėgusių ūkius, įkurdindami juose rusus Kolchozų nėra daug. Daugiau sia jų Klaipėdos krašté, kur partizanų veiki mas silpniausias. Mažiausia jų Suvalkijoj

P y l i a v o s skiriamos už dirbamą ir nedirbimą žėmę. Už nedirbimą, už žémę tų, kurie yra deportuoti, pyliavos išskirstomos valsčiaus ūkininkams. Ūkis jau neproduktyvus: trąšos maža, darbo jėgos maža, gyvulių, raguočių — tik trečdalis - ketvirtadalis to, kas búdavo. Taigi ir derlius menkas. 1947 m. pyliavos buvo uždėtos po kelis kartus. Neišpylusieji gabenami į Rusiją šešeriems metams.

D a u g vyrų y r a i š v e ž t a, dalis buvo pasitraukę į tokius darbus, kurie atpalaidavo nuo karo tarnybos; dalis bijodami išvežimo pasitraukė iš namų.

1 9 4 7 m . n e a p d i r b t o žemės ploto buvo 40 %, gyventojų maitinimas net kaime sumenkėjęs.

L a u k u o s e matomi tik šeniai, moterys ir vaikai. Porinių arklíų nematyti, tik pavieniai. Galvijų visaí mažai. Visi ūkiai ir sovchozai nyksta. Kuliamos mašinos nacianalizuotos. Ūkininkai privalo i š k i r s t i i r p a r v e ž t i 3 0 erd m í š k o, kas turi 2 arklius, kas turi 3 — iki 60 erd. Miškai kertami ir gabenami net į . . . Donbaso sritį.

K a r i n i a i t r a u k i n i a i eina kas kelios minutės. Keleivinių traukinių tarp Kauno ir Vilniaus — vienas per parą, tarp Kauno ir Šeštokų — kas antrą diena. Plentai labai duobėti. Niekas netaiso. Nemune laivų judėjimas mažas.

K l a i p ė d o s u o s t a s atstatomas ir plečiamas. Jame yra didelė povandeninių laivų bazė. Didžiausia Pabaltijy. Laivams įrengtį cementiniai bunkeriai.

A m a t i n i n k a i visi artelėse. Indivi dualiai dirbdamas turi mokéti didelius mokes čius ir negali išsiversti.

D a r b i n i n k a s specialistas uždirba iki 450 rubl. Už riebalų kg. 1947 jis turėjo mokėti 12 červ. (120 rb.) Maskvoj dvigubai. 19 45 m. į Maskvą sviestą iš Lietuvos léktuvais gabėno Iš uždarbio išskaitymai visokiems reikalams dideli.

K a i n o s : « Paramos » duonos kg 5 rub, mėsos — 15 — 20 rb, taukų — 50 rb., sviesto — 120 rb, brezentiniai pusbačiai 80 — 100 rb., odiniai — 400 rb. Po pinigų reformos prekyba laisva. Bet faktiškai padėtis pablogėjo nes pinigų nėra.

Darbininkų nuotaikos labai prislėgtos, nes darbininkų būvis pablogėjo kelis kartus. Panaikinta ir pirmos okupacijos meto propagandiné priemoné darbininkų simpatijai laiméti — įmonių direktoriais darbininkai nebeskiriami.

K a u n e 126.000 gyventojų; rusų tarp jų 35 %, Tai vis medžiaga valdančiojo aparato elitui sudaryti. Kaune girdét rusų ir vokiečių kalba. Vokiečiai pasitraukę iš Prūsų. Daugelis dėvi rušiškus marškinius ir kepures.

7 0 % p a r t i j o s i r a d m í n i s t r a c i n i o a p a r a t o j a u r u s a i. Visi tiltai per Nemuną sugriauti; atstatomas tik geležinkelio; susisiekimas keltais. Daugelis namų be stogų ir langų. Maísto gamyklos aptvertos aukštomis vielų tvoromis.

Ž y d ų L i e t u v o j e dauguma atkeliavo iš Rusijos. Įsikūrė Vilniuje, Kaune, Klaipėdoj, Šiauliuose. Jų yra apie 14.000. Dauguma dirba sovietinių okupacinių įstaigų aparate.

P l ū s t a i š R u s i j o s tai pat « b e z p r i z o r n i n k a i » i r « m i e š o č i n i n k a i.» Antrieji prisielgetauja, prisiškabo varpų ir vėl leidžiasi atgal į Rusiją. Pirmieji yra didesnis krašto gyventojams pavojus. Jie lieka krašte ir sudaro daugiausią kriminalistinį elementą Sovietiné sístema yra išmokusi bezprizorninkus sunaudoti savo galybės aparatui: juos verbuoja į enkavedistus Tam darbui jie psichologiškai yra parengti, nes jie neturi jokio sentimento tėvams ar kitiems šeimoms nariams; tas natūralusis šeimos ryšys jų psichikoj yra sudarytas: jie jaučia pagiežą visai kitai visuomenei, kuri juos kaip šunyčius buvo išmetusi

į gatves ir šiukšlynus.

Iš Rytprūsių, net iš Karaliaučiaus pasirodo Lietuvoj elgetautojų. Moterys keliauja į Lietuvą maisteliauti. Kartais pas ūkininkus lieka ir ilgesniam laikui padirbėti už maistą, i ki sužino vietos valdžia. Tada skuba keliauti toliau, kad nebūtų bėdos nei ateivėms nei ūkininkams.

Broliavimasis su atėjūnais okupantais kaime visai nežymus. Daugiau jo, nei pirmos okupacijos metu, miestuose.

Mieste Vakaras. Visur namuose durys ir langai uždarinėjami, užbarikaduojami. Žmonės įsibauginę užpuldinėjimų. 1945 m. buvo užplūdusi iš Rusijos banga vadinamos «čior naja koška» gaujos Vakare prie durų imdavo kniaukti katė. Atidarius duris, keli banditai įsiveržią į vidų ir išplėšia visa, kas jiems patinka. Dabar tokis triukas žmonių jau negali apgauti. Bet vakare sutemus gatvės tustėja. Kas gatvė slenka — tai arba sargybiniai arba partizanai, aplankę miestą, ar plėšikai. Iš teatro ir kino grįžtantieji susimeta būriais. Vieną vakarą teatralas grįžo vienas iš spektaklio. Žemaitės ir Višinskio gatvių kampe jį sustabdė automatu ginkluotas ir įsakė išsirengti. Užpultasis nusivilko ir padėjo ant žemės drabužius. Besimaunant kelnes, pasigirdo žingsniai. Pareigūnas užsimetė automatą ant pečių ir čiupo nuo žemės apsiaustą ir švarką. Kai jis lenkėsi, užpultasis čiupo automatą ir kita ranka stipriai smogė užpuolikui. Padėtis netikėtai pasikeitė. Užpuolėjas laikė rankas aukštyn iškeltas, o užpultasis be švarko ir be kelnių, bet su automatu. Šitokioj padėtyje užpultasis nusivarė užpuoliką į trečiąją nuovadą. Kai užpultasis paprašė pasakyti užpuoliko pavardę ir kitas personalijas, budėtojas nuramino: — Draugas savo pilietinę pareigą atlikai ir gali keliauti namo, o jau toliau mes tvarkysim šitą reikalą. Po kelių dienų užpultasis vėl nuvyko į tą pačią nuovadą ir pamatęs išsižiojo — čia budėjo tas pats, kurį jis buvo čia atvaręs kaip plėšiką.

Vagystės, ypač maisto produktų, didžiulės. Vagia darbininkai, vagia ir sargai. Iš vagonų, kol atveža į paskirties vietą, pavagia po 10 maišų cukraus, miltų. Iš Pienocentro įmonių dirbantieji sviestą nešasi «įmontavę» kelnėse, kišenėse, batuose «R ikia gyventi» — teigia pagautieji. Dėl to maistą gaminančios įstaigos apsuptos vielų tvoromis, o vartai saugomi bunkerių.

Iškilmėse Kaune jau įsilinksminus įmonės direktorius pradėjo kalbą apie ištikimybę partijai ir Stalinui, bet partijos centro komiteto narys Preikšas kalbėtoją nutraukė:

— Neplepėk; žinom mes, kad jus velnią galvojat. Bet spjant į mum į tai Jus vergaujat mum ir toliau vergausit, nors ir velnią savy nešiojat. . .

Kaime nėra šeimos, kuri ko nors ne gedėtų. Išnyko vakaruškos, pasilinksminimai; nebeskamba ir subatvakariais dainos. Tyliai prislėgtai skamba naujos partizanų dainos.

Partizanai. Kova yra žūtbūtinė. Mus pasiekusios yra fotografijos, iš kurių matyti, kaip enkavedistai stengiasi išniekinti lietuvių partizanų kūnus, kaip terorizuoja kitus šeimos narius. Kada partizanas A buvo nušautas, jo senelį tėvą atitempė prie lavono, paklupdė ir privertė įkišti ranką į sūnaus žaizdą, prikaišiodami, kokį banditą jis išauginęs . . . Moralininio teroro tėvas neatlaikė ir taip pat mirė. Partizanai «neturi» nei tėvų, nei giminių. Kad liktų neatpažinti, sužeisti ar apsupti ir negalėdami pasitraukti, jie susisprogdina. Taip yra susisprogdinę apie 8. 000 partizanų. MVD yra įkurdinusi kiekviename valsčiuje dalinius po 30 — 40 žmonių partizanam naikinti Jie turi įsitaisę bunkerius, kad partizanai neužpultų. Šilavote tokį bunkerį buvo aptvėrę dviem eilėm vielų ir tarp jų paleidę šunį. To nepaisiant, bunkeris išlėkė į orą.

M · nės kaime pastebėtus partizanus enkavedistai sekė ir jiems sunaikinti pasitelkė iš apskrities miesto. Šešis vyrus apsupo keli šimtai. Mūriniam tvarte įsitvirtinę 6 partizanai gynėsi visą dieną. Kai išbaigė šovinius, gyvi bebuvo tik trys. Tada gyvieji prasiveržė iš savo «tvirtovės», prišliaužė prie artimiausių nukautų rusų, paėmė jų ginklus ir toliau gynėsi, tik granatom buvo visi išžudyti. Tose kautynėse žuvo Prienų MVD viršininkas ir per 60 rusų.

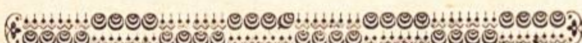
Idealas, vardan kurio partizanai savo gyvybę aukoja, yra laisvė. Uždaviniai, kuriuos jie vykdo, tik iš dalies gali būti suminėti. Jie kovoja prieš kolektyvizaciją prieš kolonizaciją, dešifruoja ir naikina MVD ir MGB šnipų tinklą, sudrausmina pataikūnus, apsaugoja gyventojus nuo plėšikų ir vagysčių ar tai plėšikautų sovietų kariai, ar istrebiteliai ar paprasti plėšikai išaugę iš bezprizornikų.

Partizanai yra atlikę ir politinių uždavinių. Kada Lietuvoj pačių sovietų informacijom balsavimuose dalyvavo mažiausias procentas iš visų sovietinių respublikų — tai čia partiza-

nų nuopelnas; jie aktyviai įsijungė į rinkimų eigą ir savo pėdsakus aiškiai paliko. Lygiai jų dėka nepasisakė nei peticija su padėka Stalinui už Lietuvos « išlaisvinima »; jų dėka sujra raudonosios gurguolės ar panašios prievartinės demonstracijos.

Kaip vokiečių okupacijos metu Lietuva buvo vienintelė šalia Lenkijos, kuri pasipriešino SS legiono organizavimui, taip ji dabar vienintelė, kurioj partizaninis judėjimas yra virtęs atkaklaus pasipriešinimo prieš bolševikinimą nugarkauliu. Čia net ir Lenkija supasavo.

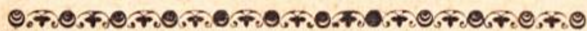
Iš « Lietuvių Žodžio » Nr. 33

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė.

Esame gavę Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto priimtą projekta: Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Konstitucija. Projekto skelbėjai pageidauja, kad pasaulio lietuvių spauda ir organizacijos pasisakytų dėl tobulesnio lietuvių bendruomenės susitvarkymo. Pastabos laukiamos iki 1949 metu pradžios, kad VLIKas priimdamas galutinį konstitucijos tekstą, galėtų į jas atsizvelgti. Trumpai tariant, norimoji kurti PLB | Pasaulio Lietuvių Bendruomenė | būtų tarytum tautinė lietuvių savívalda, kuri nenaikina veikiančių lietuvių draugijų, bet jas remia. Be bendrųjų nuostatų, konstitucijos projektas susideda iš šių skyrių: 1. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės apyli nké, 2. Apygarda, 3. Krašto Taryba, 4. Krašto Valdyba, 5. Seimas, 6. Vyriausioji Valdyba, 7. Kontrolé, 8. Lėšos, 9. Kultūros Fondas, 10, Garbės Teismas, 11. Pereinamieji nuostatai. Šiuo projektu numatyti PLB santvarka būtų gana paini ir jos vykdymas galétu susidurti net su juridinémis kliūtimis, ypač P. Amerikoje. Bandymai organizuoti pasaulio lietuvių bendruomenę daugiau pasisekimo turėti, atrodo, galėtų tarp naujųjų lietuvių tremtinių, o ne tarp senesniųjų išeivių, dažnai įpratusių tik į smulkias vietines draugijėles. Bendrieji PBL nuostatai, žinoma, priimti visiems tikriems lietuviams vistiek kur jie bebūtų ir kaip besiorganizuotų.

K.

Paieškojimas.
Ieškau tetos Veronikos Sabonintes Terailienes, gyvenusios anksčiau General Delivery, California.

Juozas Čéikus, Montevideo, Uruguay. Barrio Casabó calle 9 nr. 142.

Nori Susirasti Savus

Paieškomi Asmenys:

Augustaitis Albertas,
Albertavičius Leopoldas,
Balaišiai Jurgis ir Antanas,
Bukelis Kristijonas,
Glemža Stepas,
Buišas Petras,
Gružauskas Stasys,
Ivanauskienė - Stasiukaitytė Mikalina.
Jokubaitis Pranas,
Jonušaitis Jonas,
Kačinskas Mykolas,
Kaminskas Telesforas,
Kotovas Lauras.
Karalius Kazimieras,
Kudlinskaitė,
Karanauskaité Broné,
Kraft Otto,
Mikelaitis Konstantinas ir Marytė,
Morauskienė - Šarkaitė Marijona,
Markulevičius Vladas, Marija, Vanda ir Jadvyga,
Matschulat Otto,
Neniškis Juozas,
Neniškytė A. (studentė - smuikininkė),
Naruševičiai Petras, Kazys ir Pranas,
Paulauskas Antanas,
Petkevičiutė Elena,
Ramonai Juozas ir Pranas,
Staškūnas Juozas,
Skruodys Antanas,
Stalauskas Leonardas,
Ukrineité Uršulé,
Urbonavičius Jonas,
Voras Augustinas,
Zlatkus Juozas,
Zavistauskienė Bučinskaitė Magdaléna,
Žemaitis Eduardas,
Žemaitis Antanas.

Viršpaminėtus paieško jų giminės. Dėl smulkmenų prašoma kreiptis į Lietuvos Pasiuntinybę, calle 21 de Setiembre 2511, 6 p. Montevideo, Uruguay. Asmeniškai galima teirautis kasdien, išskyrus šventadienių, priėmimo valandomis nuo 9 iki 12 val.

Pasiuntinybė.
Montevideo, 1948.

Paieškau savo dėdės Felikso Rumsko anksčiau gyvenusio New York'o mieste. Prašau atsiliepti šio žurnalo antrašu.

Marija Rumskaitė - Pinkevičienė.
Montevideo, Uruguay.

Apžvalga

JAUTRUS LIETUVOS PRISIMINIMAS TARPTAUTINIAME KONGRESE.

Montevideo

Spalių pabaigoje čia įvykusiame Tarptautiniame Kongrese prieš alkoholízmą nepriklausomai Lietuva atstovavo Min. Dr. K. Graužinis. Kongrese pravestas šūkiu: « Per blaivybę į naują pasaulį ir geresnį gyvenimą». Be P. Amerikos šalių, buvo dar atstovaujamos Jungt. Amerikos Valstybės, Lietuva, Sveicarija ir Prancūzija.

Spalių 27 d. Dr. K Graužinis skaité tema: « Alkoholis kaip tautos naikinimo priemoné». Kongreso dalyviai su ypatingu susidomėjimu seké iškeltus faktus apie carų pastangas Lietuvoje drausti blaivybés sąjūdį ír remti svaiginamųjų gérimų prekybą. Trumpai pavaizduotas ir bolševíkų vykdomas lietuvių tautos naikinimas.

Buvo jaudinąs momentas, kaip po Min. Dr. K Graužinio paskaitos Peru atstové Angelina R. de Brown pasiūlė čia pat susitelkti mintis maldai už nekaltai kankinamus Lietuvos žmones. Pirmininkui ir visiems dalyviams sutikus, keliomis gilios minutėmis buvo išreikšti užuojautos jausmai Lietuvai ir lietuvių tautai. Keletas labai įžymių asmenybių susidoméjo Casimiro Verax knyga « Lituania entre fuego cruzado ».

Kongreso paskaitos bus atspaudintos atskirame leidinyje.

Rept.

MIRÉ DR. JURGIS ŠAULYS.

Spalių mén. Šveicarijoje miré Dr. Jurgis Šaulys, buvęs Lietuvos ministras Vokietijoje, Italijoje, Lenkijoje ir Šveicarijoje. Be to, velionis buvo vienas iš pasirašiusių vasario 16 aktą.

TAI TAU IR DEMOKRATAI ...

Maskvos laikraštis « Izvestij » savo 182 n. rugpiūčio mén. 3 d rašo, kad ant Paleckio stalo gulįs štai koks laiškas iš Urugvajaus: mokytojas V-is, senas Líetuvos progresistas veikéjas, 1927 m. pabégo iš Lietuvos nuo Smetonos fašistinio režimo. Nelengvai jam sekasi dabar gyventi Urugvajuje. Mokytojas prašo paramos sugrįžti į tévynę».

Ar raudonojo rojaus pasilgęs « progresistas » néra tas pats, kuris « A. L. Balse » taip oriai moko lietuviškojo patriotizmo ir demokratíjos ? . .

KROKODYLIŠKOS ASAROS

Norkaus «organas» Buenos Aires'e ir vienas dvisavaitinis lapelis Urugvajuje tariami pasipiktino, kad vytiečių šventė įvyko vengrų saléje, kur buvusi Stalino statula.

* Pirmiausia turime pažymėti, kad pačioje minétoje salėje tokios statulos niekas nematé. Gal ji pasívaideno tik girtiems ir ten rebuvusiems korespondentams. Išnuomojant salę juk nevisados galima pasirinkti patogiausia.

* Antra, vadinamųjų demokratiniu laikraštukų korespondentai, dédamiesi kalbą demokratinės visuomenés vardu, lieja krokodyliškas ašaras, kai jie kultūriečius ir Lietuvos Pasiuntinybés žmonés moko patriotizmo. Geras akis turi tie «demokratai », vakarykšti sovietiškų pasų piršliai, pagirti komunistinio « Darbo » rémėjai ir Maskvos agentų globojami « mokytojai ». Ar jie jau taip labai nori būti numaskuoti?

Uk.

PINKLÉS BRAZILIJOS LIETUVIAMS.

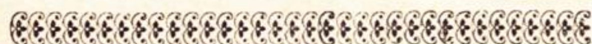
Kadangi Brazilijoj komunistinis veikímas draudžiamas ir SSSR konsulatų nèra, « Darbas » vilioja Brazilijos lietuvius dél sovietiškų pasų kreiptis į kaž kokį Kotik Montevidejuje. Adrese nurodoma rusų konsulato neminéti, matyt, kad Brazilijos policija dėmesio į tokią korespondenciją neatkreiptų.

Maskvos agentų į nelaimes įstumti komunistuojantieji Brazilijos lietuviai dabar stačiai nežino ką daryti. Vienas tokių klausia: « Ar galima SSSR konsulatui pasiųsti lietuviško paso nuorašą, padarytą pas vietos notarą »? P. Kotik per « Darbą » tam vargšui atsako: «Ne. Tarybinis (rusiškas) pasas išduodamas tiktai remiantis Lietuvos pasu ir jis nebegrąžinamas. Joks nuorašas todėl neturi jokios vertés . . . Dviejų šalių pilietybés jūs negalite turéti . . .

Rep.

URUGVAJAUS LIETUVIAI

Prastas Rusiškų Pasų Biznis.

Dar niekur laisvajame pasauly komunistų partijos taip atvirai neatstovavo Sovietų konsulatams, kaip Argentinoje ir Urugvajuje Čia lietuvių kalba prirašomi rusiški laikraščiai atvirai skelbia, kad « dėl užsiregistravimo sovietiniais piliečiais galima kreiptis į mūsų organizacijos bustines (nurodomas adresas), kuriuose yra paskirti asmenys šiuo reikalu patarnauti. »

Nežiūrint tos visos talkos sugundyti lietuvius išeivius tapti Sovietų Rusijos piliečiais ir pažadų gražinti juos į Lietuvą, kiek teko girdėti, iki šiol užsiregistravo tik vienas kitas nepataisomas komunistas. Kitiir komunistai nedrista lietuviškų pasų pakeistirušiškais, kurie jiems galės atstoti nemokamą bilietą į bolševikišką vergiją.

Įdomų, kad didžiosios raudonosios žuvys, kaip Sandleris, pačiame saugiausiame savo kišeniuje tebesinašioja dar lietuvišką pasą... Mat, visi tie Salomonai kur kas gudresni ir atsargesni už lietuviško kraujo, bet aklai suklaidintus Pilypus.

PAKARTOTINAS PERSPĖJIMAS TREMTINIAMS.

Kartais pasaulio lietuvių spaudoje pasirodo žinutės, kad « Urugvajaus Lietuvių Taryba » norinti « padėti » mūsų tremtiniams.

Perspėjam brolius tremtinius, kad Urugvajuje jokios « Tarybos » nėra ir ju paramos pažadai yra grynas blufas, išgalvotas keleto asmenų pasigarsinimui.

Šio perspėjimo tikrumą galit sužinot Urugvajaus konsulatuose.

PADĖKA.

Poniai L. Graužinienei už padovanojimą puikaus Lietuvos žemėlapio, širdingai dėkoja
Urg. Liet. Kultūros Draugijos Valdyba.

Didelė Gegužinė Tomkinson
Sekmadieny 21 d. lapkričio m. 1948 m.
Rengia Kultūriečiai, Šaltas alus, lietuviškos dešros ir lietuviškos armonikos muzika.

VYTAUTAS EVOVLUCKAS.
Kuriam praeita ménesy sukakus 10 metų, jo tėvelis Petras Evovluckas, iškelė šaunias sukaktuves.

Užuojauta.

P. Lucijai Andrijauskaitei - Grišonienėi jos mylimai motutei mirus, reiškia gilios užuojautos.

Urg. Liet. Kultūros Draugija
ir « L. L. » Redakcija.

Sastrería « 17 de FEBRERO »
de
Jose Pranko
MEDIDAS FÍNAS Y CONFECCIÓNES
GÉNEROS NACIONALES Y EXTRANJEROS
Limpieza, Arreglos y Planchados.
Se dan vuelta trajes
— — Av. Carlos María Ramirez 1563. — —
Lietuviams Dideles Nuolaidos.

Alfonso Bartasiuno

Lejikla ir metalú dirbtuvé,

Calle ZAPICAN 2789

Tel.: 23 7 48 — Montevideo

PEINADOS — PERMANENTES

SPLENDID

c. Bogotá 3290. — Villa del Cerro

(Frente al colegio de Santa Clara)

— de —

JUANITA MALIAUKA

Entre Norte América e Inglaterra

Bodegas y Viñedos

de VALENTIN CARNE e HIJO

Vino Natural

REDENCION MELILLA

Tel.: 22 00 35

Visi lietuviai tik cia perka, nes duodama gera preké, ekonominé kaina ir skubus bei mandagus patarnavimas.

Albino Zebraiciu

B a r — B i l l a r

Calle INGLATERRA 1850. — Cerro

Ivairus vietos ir uzsienio gerimai.
Ekonominés kainos,
Rami ir lietuviu megiama vieta.

KAUNAS

PIENINE IR ALINE
ANDRIAUS ALEKNOS

Calle BOGOTA 4001 esq. Bélgica
CERRO

Visuomet sviezi produktai, ekonomiskos kainos, skubus patarnavimas
Pasitikrinkit.

DIPLOMUOTAS LIETUVIS SIUVEJAS

MOTIEJUS BOLIAUSKAS

Calle Francisco Tajes 1195 P. 2 Ap. 7

Siuvama visu rusiu, rubai, geriausiu medziagu ir pagal paskutiniu madu reikalavimus. — Savas pas sava, nes rasite garantuota darba ir ekonomiska kaina

---

Tintoreria del Parque

— de —

CLEMENTE VIDZIUS

Calle LIBERTAD 2378

Visu rusiu rubu valymas ir dazymas.
Skrybeliu reformavimas.
Darbas paimamas is namu ir pristatoma i namus. Lietuviams nuolaidos.

Restaurant y Pension

Gran Bretaña

JOUZAS RAMONAS

Savininkas

Geriausia vieta lietuviams turistams atvaziuojantiems is Argentnos. Sveikas valgis. Svarios lovos pavieniam ir erdvus kambariai seimynoms.

JUAN CARLOS GOMEZ 1266

Teléfono: 8 39 05 — Montevideo

PROVISION

VILNIUS

JONO ir ONOS

Scesnuleviciú.

Geri Produktai. Pigios kainos.
Vietos ir uzsienio gerimai.
Calle VIZCAYA 4149
Villa del Cerro

Casa LIRA

1926 metais apdovanota aukso medaliu — Tarptautinėj Parodoj Lietuvoje. — Visu rusiu pianu taisymas, sustygavimas, nauju darymas ir pertvarkymas. Lietuviams nuolaidos. Savininkas

ANTANAS DAMBRAUSKAS

SAN JOSE 1015 Tel.: 8 36 33

GRECIA 3432 - CERRO - Tel.: 22 10 54

Savininkas:

STASYS BARTNIKAITIS

Pr. Riboco ir Airzersteino

MENISKU ODOS ISDIRBINIU

Fabrikas

Calle RIO BRANCO 1102

Visoki meniski odos isdirbiniai parduodami urmu ir pavieniai. — Lietuviams daromos specialės nuolaidos.

IMAN

ADOLFAS KAUŠINIS

Vienintelis lietuvis Urugvajuje, turintis Elektros Stoties Teises. Atlieka: Visus elektros irengimus ir pataisymus Lietuviams Dideles Nuolaidos

Calle SAN JOSE 1088 — Tel.: 8 79 56

FUNDICION PRADO

Fundición de Bronce Mecánico Aluminio y Herrajes en General. Sección Mecánica y Estampados Matrices de Todas Clases y Para Toda Industria.

Eduardo Jusys

MOLINOS DE RAFFO 473
Teléfono: 22 53 05 Montevideo

PETRAS J. JASINSKAS

Lietuvis Statybininkas

Calle JAPON 2084 — Cerro

Montevideo

Lietuviams Nuolaidos.

PRANO STANEVIČIAUS

KRAUTUVE - BARAS - PIENINE

Geros Prekės. Ekonomiskos kainos

Calle GRECIA 4200. — Villa del Cerro

TINTORERIA Y SOMBRERIA

ANDES

— de —

ANTONIO YANKUS

ANDES 1257 — Tel.: 8 18 03

Moteru ir vyru rubu valymas — Visu rusiu skrybeliu valmas ir reformos. - Kostiumu ir paltu isvertimas. - Lietuviams nuolaida.